

Virtsateiden poikkeavuudet lapsilla

Lääkärikirja Duodecim

18.2.2021

Lastentautien erikoislääkäri Hannu Jalanko

- Rakenneviat
- Virtsaputken suun poikkeavuudet
- Virtsan takaisinvirtaus
- Kirjallisuutta

Munuaiset ja virtsatiet ovat elinjärjestelmä, jossa ilmenee melko paljon synnynnäisiä poikkeavuuksia. Tällaisia todetaan noin 5 %:lla lapsista. Suuri osa poikkeavuuksista on harmittomia, mutta osa aiheuttaa ongelmia virtsanerityksessä tai altistaa virtsatieinfektioille.

Rakenneviat

Tärkein virtsatiepoikkeavuus on uretraläppä, jolloin poikavauvalla on virtsaputkessa limakalvopoimu estämässä virtsan kulkua. Ongelma voi tulla ilmi jo sikiöaikana ultraäänitutkimuksessa, jolloin sikiön munuaisaltaat ja virtsarakko todetaan painevaikutuksen seurauksena laajentuneiksi. Uretraläppä voi ilmetä myös syntymän jälkeen huonona virtsaamisena ja virtsatieinfektiona. Normaalisti poikavauvalla on reipas virtsasuihku, minkä vanhemmat vaipan vaihdon yhteydessä helposti havaitsevat. Jos virtsantulo on huonoa, asiasta on syytä ottaa yhteys neuvolaan. Uretraläppä vaatii pikaisen kirurgisen hoidon.

Virtsateissa voi olla monia muitakin poikkeavuuksia, jotka vuosien kuluessa saattavat aiheuttaa häiriöitä munuaisten toimintaan. Tavallisia ovat virtsanjohtimen ylä- tai alapään ahtaumat, joista ensimmäinen voi aiheuttaa toistuvia vatsa- tai kylkikipuja. Joskus toisesta munuaisesta lähtee kaksi virtsanjohdinta, joista toinen ei kiinnitykään virtsarakkoon vaan alemmaksi virtsateissa ja aiheuttaa näin virtsan jatkuvan valumisen. Tämä harvinainen ongelma ilmenee lähinnä tytöillä. Virtsatiepoikkeavuudet altistavat virtsatieinfektioille, ja niinpä maassamme lähes kaikille virtsatieinfektion sairastaneille lapsille tehdäänkin virtsateiden kaikututkimus, jota tarvittaessa täydentää virtsarakon ja virtsanjohtimien varjoaine- tai isotooppikuvaus.

Virtsaputken suun poikkeavuudet

Poikalapsen virtsaputken suu voi sijaita peniksen kärjen sijasta joko peniksen alapinnalla, jolloin tilaa kutsutaan hypospadiaksi, tai peniksen yläpinnalla, jolloin kyse on epispadiasta. Hypospadia todetaan noin 100 vastasyntyneellä vuosittain. Useimmiten kyse on lievästä ongelmasta, eli virtsaputken aukko on siirtynyt vain hieman kärjestä tyveen päin terskan alueella. Vaikeammassa muodossa aukko sijaitsee peniksen varressa. Epispadia on huomattavasti hypospadiaa harvinaisempi, mutta se on usein vaikeampi ongelma. Kummatkin poikkeavuudet hoidetaan leikkauksella.

Virtsan takaisinvirtaus

Rakennepoikkeavuuksia yleisempi ja vaarattomampi ongelma on virtsan takaisinvirtaus eli refluksi. Tällöin virtsaa virtaa väärään suuntaan siten, että virtsarakkoon päässyt virtsa nouseekin virtsatessa osittain ylöspäin virtsanjohtimiin ja edelleen munuaisiin. Normaalisti rakkoon tullut virtsa jatkaa matkaansa eteenpäin virtsaputkeen. Virtsan takaisinvirtaus on tavallisimmin lievää eikä aiheuta toimenpiteitä. Takaisinvirtausongelma on yleisin 1–2 vuotiailla ja usein häviää iän myötä. Jos

takaisinvirtaus on huomattavaa, lapsi otetaan sairaalatutkimuksiin ja tarvittaessa hoidetaan lääkityksillä ja joskus leikkauksilla. Takaisinvirtausongelma todetaan useimmiten virtsatieinfektion jälkeisissä röntgentutkimuksissa.

Artikkelin tunnus: dlk00552 (022.021)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim